

НОМО ЕХ МАСИНА

Тек сад примећујем да сам угазио у каљугу, добро сам смочио и ципелу и ногавицу. Колико само нечисти сунђерасто припијене уз моје чланке! Мораћу једном и то да однесем на чишћење. Дижем поглед, осврћем се око себе. У даљини назирем човеколике флеке како шљапкају по барама и блату; изблиза чујем шверцере како ме из углова и буцака, невидљивих осињих гнезда, дозивају... кссст-ксссст, бурррразеррру, купујем-пррродајем-тррамрим, кссст-ксссст... Небо је суро, непомично, испресецањо шарама боје катрана, прогоретинама које као да се никад скинути неће. Заиста, помислим опет, мораћу добро да изрибам те своје шапе. Наравно, има и горих ствари од тога, много горих. Ето, на пример, овај текст што ми се баш сад појављује црвеним словима на дисплеју персоналног телефона: *Преостало време вашеј живоџа – 25 мин., 06 сек... Дојунџије шџо љре своје време јединсџивеном ВИБАТ! карџицом... молимо вас, дојунџије шџо љре своје време...*

Као за пакост, не могу се сетити како сам се овде нашао. Једино још та дречеће црвена слова и мој, по свему судећи, сав преостали иметак који брижљиво напипавам у унутрашњем џепу виндјакне. Једна мисао прође ми кроз главу: ту би требало, у тим жетонима, да има довољно успомена које бих све могао трампити за барем два месеца живота. Још два месеца у којима ћу сркутати овај кужни зрак, грејати се на потамне-лом зубатом сунцу и ослушквати оргуље ноћних ветрова. Само да дођем до платинастих картица на којима је утиснута клепсидра, те да их затим валидирам у елегантно скројеном разрезу на свом врату. Но, да бих дошао у њихов посед, преслишавам се још једном, морам утопити једино своје преостало благо. Два сувенир-жетона са дискретно утиснутим беличастим облачићима. На њима две преостале, једине моје преживеле успомене – и не питајте ме само где су ми друге, ни како сам на стотине, на хиљаде њих успео да протраћим! Да, био је то живот пун хазарда и претеривања, мада га се више не сећам. Остају ми тек те празне узречице да котрљају се мојом свешћу, као петелјке од откинутог плода...

Једно је сигурно: ако не набавим временске картице са пешчаним сатом и не валидирам их у свом вратном улазу, за нешто мање од пола сата, неколико минута пре поднева сручићу се без даха на овај блатни плочник, а из мене ће забрујати мелодија опела инсталирана у мој програм: вјееч-наа-ја паа-мјат, вјееч-наа-ја паа-мјат, вјееч-наа-ја паа-ааа-мјат!

Осматрам око себе. А како ли стоје с временом те размрљане људске прилике што ми се кроз измаглицу ближе и удаљују по непојамној логици њуха и чопора? Колико у сваком од њих још сувенира звецка? А можда су већ потрошени, блажено шупљи без иједне успомене? И звечећи као празна бурад, чекају само да им се програм угаси и

механизам распрсне, те да им из дроби одјекне глокеншпил помешан са појањем, Господи помиииилуј, Господи помиииилуј, Гооо-споо-дии пооо-миии-луууј!

Али нема минута, нема више ни секунди за медитације. Осврнем се још једном ка сиктању шверцера, доврага, овако на улици ризично је... Разваљеним стрмим степе-ништем спуштам се у први бистро, боље рећи ћумез сумњиве намене. На улазу, треп-ћу ми и намигују лелујава слова натписа – „Lux aeterna“. Усред дана у тој барској тмуши горе сијалице, просипају отужну расвету из резедазеленкастих, наранџастих, пурпур-ноцрвених абажура. Једва се осврнем ка столовима и шанку; журим ка ољуштеним, жилетом истетовираним вратима WC-а. Гони ме манијакална нужда да још једном проверим, пребројим за сваки случај своје жетоне, мада поуздано знам да их је у це-пу свега два. Зверајући смушено око себе, тражећи самоћу заходске шкољке... у трену бивам заблеснут огледалима. Колико их је само! Ромбоидна, по рубовима напрсла, тракасто замрљана већ скорелим феџесом. И сва су различита, у сваком, мој одраз је нешто другачији. Као да сваки измењени угао скида по једну маску са тог антипатичног лика, разоткрива га и огољује до бесрамности. У сваком говњивом одразу други шушањ и трепет, из зеница нова нијанса моје бестијалности. Ко је био тај чије сам преостале сате и успомене као гусарске лађе утопио, ко?

Сад већ пребирам по унутрашњем џепу: свежањ рецкавих кључева непознате намене, поништена карта за подземну железницу, неколико вероватно безвредних новчаница територије којој припадам, две малене женске фотографије из аутомата... Загледам не одгонетајући, јесу ли то две особе или само једна у различитим добима? Јесу ли то моје бивше жене, или изгубљене ћерке? Можда мајка, сестра или каква драга наложница? Најзад, опипавам сувенир-жетоне бојажљиво, ту су, читави. У тре-ну, блесну ми у свести обе успомене које за неки минут морам трампити. У првој, видим себе иза огромне чипкане завесе која се бескрајно дуго диже. И мада јој се наслова не могу сетити, то је, сигуран сам, нека школска, аматерска представа. Треба у њој да заиграм, претпостављам у насловној роли, и већ осећам десетине пари очи-ју како из провалије мрака ишчекују да се промолим, слутим стотине ушних шкољки како вребају сваки дрхтај и шушањ у гласу којим ћу прозборити. И наш заборављени долазак на свет лако може стати у тај дуги трен подизања завесе; плач рођења који нико не памти, евоцирам у удисају што га узимам не бих ли изрекао прву реплику ко-мада. Оштри мириси санитариија, топле боје школских приредби превучене загасито-црвеном гамом, плима ћућорења, шаптања, ућуткивања, детињег кијања, мљацакања, накашљавања – све то умешено је у овој једној успомени, посутој прах-шећером, с украсном вишњом на врху, коју ћу за који минут надам се продати у бесцење, унепо-врат изгубити. Никако саму, већ у пару са другом, и њу сад држим на длану разгледа-јући је... али доврага – куц-куц-куц! дум-думм-думмм! – неко набусито створење све махнитије покушава да провали и уђе, да избаци ме из ове моје WC-постељице. Добро, добро! – излазим журно и не обраћајући пажњу на уљеза, прилазећи кракатим бар-ским столовима загледам око себе, али као да никог ту нема. Тек потом спазим једну жену у ћошку, ротирајућа диско-кугла осветљава јој парче фигуре и лица.

Добар дан... Уместо одговора окреће ми се немарно, док прстима леве руке, у ко-јој држи запаљен опушак, пажљиво љушти красте с образа. Осмотри ме кратко, онда

се опет окрене у страну. Као омађијан, зурим у њен профил: лице покривено перутавим беличастим пливочима и потамнелим крастама које она, чешући, љушти слој по слој. Чинећи још грдобнију рушевину од себе. Помислим колико ли наслага са себе треба згулити, лажних осмеха, фасада среће, орнамената непоколебљивости и одважности, колико кринки угледа, части, властите незаменљивости, па да стигне се до ове провалије за барским столом? Тек ту, можда, има места за малко непоткупљиве истине, кад све се рашчеше и раскопа, и пергамент нашег лика неповратно се обезличи.

Ко је ова мадам, је ли средњих година, можда већ на прагу старости, или тек каква шипарица, што би се закључило по дражесно меканим њеним надланицама? На концу, какве то има везе у овом случају, понудићу јој обе своје успомене. Никакве разумне доказе за то немам, али нешто ми говори – прихватиће мењажу. Има она минута и сати, хучећих сумрака и немих свитања напретек; као прегладнелом трпеза са ђаконијама, указују ми се картице с утиснутом клепсидром по њеним унутрашњим џеповима. Но ево, јасно ми се сада указује и друга моја успомена, мами ме да задњи пут у њу зароним. Потиче она, по свему судећи, из мог још ранијег детињства: у њој, лежим на поду подбочен на лактовима, код неких рођака у гостима, с нестрпљењем гутајући радњу гломазних укоричених комплета стрипова. Међу њима наилазим и на један, невелики обимом, који никако не могу да појмим, но можда баш зато, стално му се враћам. Јунаци у њему грозно и фарсично умиру, експлодирајући налик темпираним бомбама у тренутку када им истекну последње преостале секунде, ако пре тога не успеју да купе или набаве неопходни интервал времена. За њега, спремни су у очајању да потроше све своје благо, које је у исти мах виртуелно и живо. Реч је о чопорима малених дивљих звери које су све одреда наказно бастардне, опасно живе и нестварне истовремено... И откуд ме је баш та нашарана фикција толико привлачила? Само зато што ме је подсећала на моју будућност, или... Ко то зна, срећом немам ништа више чега бих се присећао.

Прилазим жени за столом, чујем свој глас како се обраћа јединственој њеној појави нудећи трампу. Слуша ме климајући главом, као да већ све зна, а онда ми се љубазно захваљује на понуди. Не, нажалост, нису јој више потребне туђе успомене. Необично тих и суспрегнут, њен узбудљиво напукли алт...

– Раније, знате, куповала бих их бесомучно, као да ћу се не знам како обогатити. Трошила бих своје минуте не устежући се... јер имала сам неизбројиву хрпу тих платинастих картица са клепсидром, а неко ми је још давно рекао како ми је ВИБАТ! програм наштелован на сто година, да не морам ништа да бринем ни сате да допуњујем... Али све те купљене успомене нису биле моје, то ме је лишавало задовољства. Без обзира да ли се радило о романтичним заласцима сунца у морској ували, или о спусту на смучкама са снежних врхова док се читав видик пред нама чудесно отвара, или о лудим љубавним екстазама праћеним сировим звуцима, мирисима сношаја – све то беше ми некако отужно, бљутаво, јер осећала сам да су то исечци туђе меморије, у којима се не могу разбашкарити, бити своја, ни започети било шта...

– А ваша меморија... Где су онда ваши исечци – усудим се да је непотребно прекинем.

– Ах, моја... Да, моји исечци... – смеје се дуго и горко, тако да искре суза угледам над пергаментом њене огуљене коже. – Украо их један... један тип с којим сам била, ко зна колико дуго. Коцкар неизлечиви, отео и одмаглио.

– Остало вам је ипак неко сећање на њега, ето... да је био коцкар.
– Ништа ми није остало, мој господине. Ништа ми његово није остало, ни лик ни глас. Знам само, по умрљаним цедуљама што су остале да ми се вуку по џеповима, на којима могу препознати свој рукопис, такав ничији други не мож' бити, по њима знам да беше лупеж, распикућа, падавичар... Да, да. А ипак, видите – прострели ме значајно – нисам баш сасвим у праву. Хе-хе, један његов сувенир-жетон, једна успомена његова ми је остала.

– Како сад то... – промрмљам збуњено. – Његова успомена код вас...

– Не знам, биће да сам му је дигла онда кад сам схватила да ме напушта... И да видите, све те кичерски обојене успомене с летовања, нових година, зимовања, првих сексуалних авантура, планинарских излета, логорских ватри, све те, ко зна чије аркадије и изгубљени рајеви, што сам их од муке годинама пазарила и гомилала – ништа ми не значе спрам те једне небулозне, можда двоминутне сличице. Е, зато сам сигурна да је из његове главе извучена.

– А шта се, ако нисам баш индискретан... на њој одвија?

– Заправо ништа нарочито. Једно дете, један смотани слинави клиња клати се на сцени и проговара. У питању је нека школска представа, у дозлабога ружној сали, као створеној за пионирске приредбе. Његовим очима гледамо мрачну рупу публике како зјапи; његовим слухом ослушкујемо мљацкаво шаптање и шуморење из дупље мрака; њухом његовим упијамо мирис лизола и фенола смешан са киселкастим запахом детињег зноја и блутових жвакаћих гума што сваки час пуцкају из таме, стомаком и гласним жицама дрхтуримо док избацује из себе текст на позорницу...

– А може ли се разабрати какав је то...

– Ма нешто већ прежвакано, декламација убиј боже. Знате већ, о оном дечаку што су му комадићи чаробњаковог огледала упали у око и у срце. И, можеш мислити, охладити га, заледити. Све је то скупа тако банално, заједно с том мљацкавом дечицом из таме што праве балоне од жвака, пуц-пуцц-пуццц. А опет, његова је успомена, зато је и не могу помешати с неком другом... А видите ли ви ово лице на мени, све у кратери-ма, кô пејзаж после битке? Е, и то је његовом заслугом. И то сам све рашчешала мислећи на ту протуву од које ми ни зрно сећања није остало. А ево сад, кад бих га којим чудом препознала, кад би ми неко рекао, ето га, то је он – па знате шта би му урадила!

– Не знам, госпођо... Јако ми је жао, стварно ја-ко-ко-ко-ко... – пробам да утихнем, но нешто настави из мене да одјекује, и чини ми се као да штуцам, али не штуцам ја, већ нешто у мени пада, обрушава се...

– А ви то... Па вама требају минути, сати, која седмицица, а? Механизам вам шкрипи, програм прескаче, о боже, какав звук! Распашћете се овде, мој друшкане, ако хитно то не допуните.

Видим је како извлачи већ из своје жућкасте торбице туце картица са клепсидром, не тражећи ништа заузврат.

– Не требају ми ти ваши сироти сувенири – одбруси јетко на моју понуду. – Имам ја туђе меморије напретек, мука ми од ње, ха-ха-ха...

Не верујући својим очима, осетим како сама, тим меканим својим прстима оверава туце месеци у узаном усеку у подножју мога врата. Цинг-цинг-цинг, као да је то силно забавља, цинг-цинг-цингг...

И не окренувши се, изашао сам без речи напоље. Иза себе оставио сам „Lux aeterna“, његове устајале мирисе и своју добротворку. Руку на срце, смучила ми се њена самилост, суђут, сва њена материнска брига присела ми је... Сам, у смирај дана вучем се овим разрованим улицама; застанем и зурим у даљину, у групице људи што се као фекалне воде разливају плочницима. Знам већ да мењају-обрћу-трампе своје драгоцене слике за секунде, а секунде опет за туђе звуке, гласове, мелодије прошлог. Гнушам им се задаха и мемле, а знам да сам недељива наслага њихове колоније. Сад макар имам врховну илузију времена, барем тридесет један милион секунди уписан у процесорима својих ткива и влакана. Остаје ми да ћутим и скитам, пожудно упијајући боје и лица, речи, погледе и додире у овом граду чије сам име некад знао. Све у нади да ће се једном стопити у каквом утиску и још нечувеном болу, што ће потом моћи да се изнесу на пазар. Осуђен на узгајање успомена. Сасвим младих, сочних и густих, које ћу ваљати под овим небом боје катрана унедоглед, унедоглед.